

Özel Gereksinimli Bireyler ile Çalışma Kaygısı Ölçeği (ÖBÇKÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Validity and Reliability Study of the Anxiety Scale for Working with Individuals with Special Needs

Ekrem Levent İlhan, Berk Hakan Yılmaz, Sevim Handan Yılmaz

Yazar Bilgileri

Ekrem Levent İlhan

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi,
Beden Eğitimi ve Spor
Öğretmenliği,

leventilhan@gazi.edu.tr

Berk Hakan Yılmaz

Arş. Gör., Kastamonu
Üniversitesi, Beden Eğitimi ve
Spor Öğretmenliği,

byilmaz@kastamonu.edu.tr

Sevim Handan Yılmaz

Dr. Öğr. Üyesi, Bartın
Üniversitesi, Beden Eğitimi ve
Spor Öğretmenliği,

hyilmaz@bartin.edu.tr

ÖZ

Gerçekleştirilen bu çalışmada özel gereksinimli bireyler ile çalışma kaygısını ölçecek olan yeni bir ölme aracı oluşturulmuştur. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Ölçek geliştirme basamaklarının uygulandığı bu araştırma çerçevesinde ilk olarak alanyazın incelemesi gerçekleştirilmiştir. Alanyazın incelenmesinin ardından kaygı durumlarını ve kaygı çeşitlerini ifade eden yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilmiş olan araştırmalar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Birinci aşamada gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre belirsizlik, endişe ve gerginlik faktörlerinden oluşan 3 faktör ve 16 maddelik bir yapı ortaya çıkmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise yapısı ortaya konulmuş olan ölçeğin doğruluğuna kanıt sağlamak adına doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Sonuçlar, ölçeğin iş ortamlarında kaygının bu üç yönünü ölçmek için güvenilir bir araç olduğunu doğrulamıştır. Ortaya çıkan "Özel Gereksinimli Bireyler ile Çalışma Kaygısı Ölçeği" bireylerin belirsizlik, endişe ve gerginlik gibi kaygı durumlarını değerlendirmede etkin bir ölme aracı olarak kullanılabilir. Alanyazından elde edilen bilgiler ışığında bulunan değerlerin koşulları sağladığı görülmektedir.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Özel gereksinim
Özel gereksinimli bireyler
Kaygı
Çalışma kaygısı

Keywords

Special requirement
Individuals with special needs
Anxiety
Work anxiety

Makale Geçmişi

Geliş: 09.08.2024

Kabul: 26.05.2025

ABSTRACT

In this study, a new measurement tool was developed to evaluate work anxiety in individuals with special needs. Quantitative research methods were applied, and the steps for scale development were carefully followed. First, a detailed literature review was conducted, examining both domestic and international studies that addressed anxiety and its various forms. This review provided the foundation for the scale. Exploratory factor analysis was then used to determine the factor structure of the scale. The analysis revealed three key factors: uncertainty, anxiety, and tension, all captured by 16 items. In the second phase, confirmatory factor analysis was applied to validate the structure. The results confirmed that the scale is a reliable tool for measuring these three aspects of anxiety in work settings. The "Scale of Anxiety about Working with Individuals with Special Needs" is an effective instrument for assessing feelings of uncertainty, worry, and tension. The findings from the analysis align with the existing literature and confirm that the scale meets standard validation criteria.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf

İlhan, E. L., Yılmaz, B. H., & Yılmaz, S. H. (2025). Özel Gereksinimli Bireyler ile Çalışma Kaygısı Ölçeği (ÖBÇKÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *TEBD*, 23(2), 1479-1498. <https://doi.org/10.37217/tebd.1530809>

Giriş

Duygu, bireyin güdüler, gereksinimleri veya beklentileriyle ilişkili olarak çevresiyle etkileşiminde duyumsadığı uyaranlara karşı mutluluk ya da acı yönünden uyarıldığını ortaya koyan bir reaksiyondur (İlhan, 2008). İnsan davranışının en temel parçası olup, pek çok alanda belirleyici rol oynayan duygular (Erkuş ve Günlü, 2008), bireyin ifade, duruş ve davranışlarını doğrudan etkilemektedir (Langelier, 2006). Birey gerek iş yaşamında gerekse günlük yaşamında duygunun farklı pek çok türünü deneyimler (Akçay ve Çoruk, 2012; Erkuş ve Günlü, 2008). Nitekim duygusal yaşam olduğu çevreden bağımsız değildir ve bireyin çalışma ortamında farklı duyguları bir arada hissedilebildiği bir gerçektir (Rafaeli ve Worline, 2001). Özellikle de insan unsurunun ön planda olduğu çalışma ortamlarında duygular fazlası ile hissedilir haldedir (Akçay ve Çoruk, 2012). Duyguların yönetilebilirliği noktasında ise çalışanların kişisel geçmişi, statüsü ve içinde bulunduğu sektör belirleyici rol oynamaktadır (Demir, 2021). Bu doğrultuda özellikle dezavantajlı bireylerin yer aldığı çalışma ortamlarında duygu yönetiminin zorlaşabileceği öngörülebilmektedir. Özel gereksinimli bireyler ile çalışırken yönetimin zor olacağı durumlardan birinin ise kaygı olduğu varsayılmaktadır (Takı-Kapıdaş, 2022). Kaygı, çevresel veya psikolojik olaylar karşısında bireylerin iç dünyasında yaşanmış olan, geleceğe yönelik belirsizlik, endişe, korku ve gerginliği ifade eden potansiyel tehlikelere karşı tepki olarak ortaya çıkan ve bireylerin yaşam kalitelerini etkileyebilen karmaşık bir duygu durumu olarak ifade edilmektedir (Kaya ve Varol, 2004; Tektaş, 2014).

Özel gereksinim bazen bir dezavantaj halini alabilmekte olup toplum içerisinde bireylerin yetersizlik yaşayabilmelerine ve bu yetersizlikle mücadele etme durumuyla kalmalarına sebebiyet verebilmektedir (Çil vd., 2023; İlhan vd., 2022). Yılmaz vd.'ne (2022a) göre yetersizlik duygusu taşıyan bireyler zayıf bir benlik algısı ve motivasyon düşüklüğü de yaşayabilmektedirler. Bu nedenle özel gereksinimli bireyler ile çalışan, aynı ortamı paylaşan bireylerin daha fazla çaba ve enerji harcayabilecekleri, farklı duygu durumları yaşayabilecekleri söylenebilmektedir. Çünkü bu bireyler ile çalışmanın temel felsefesi, özel gereksinimli bireylerin gereksinim türlerine yönelik kişiselleştirilmiş desteğin sağlanmasıdır. Bu sebeple diğer çalışma ortamlarına oranla daha zorlayıcı olabilmektedir.

Özel gereksinimli bireyler, bazı dönemlerde toplum nezdinde fark edilmemiş, görmezden gelinen veya kasıtlı olarak ayrıştırılmış olmalarına rağmen her dönemde toplum içinde var olmuşlardır (Taylan ve Bakkaloğlu, 2022). Bu bireylere yönelik olumsuz tutum ve yaklaşımlar geçmişte yaşanmış tarihsel süreçler ile ilişkilendirilmektedir (İkizoğlu, 2005). Özel gereksinimli bireylere yönelik tutum ve farkındalık son yıllarda artmış olsa da tam anlamıyla geçmişten gelen bu durumun değiştiği ifade edilememektedir. Özel gereksinimli bireyler ile çalışmak, farklı yaklaşım sergilemeyi, yöntem ve teknik kullanımında çeşitliliği, sabrı, özveriyi, hoşgörüyü ve beraberinde

psikolojik dayanıklılığı gerektirmektedir (Çokluk, 1999). Nitekim özel gereksinimli bireylerin engel türüne dayalı olarak izole edilmiş bir yaşam tercihleri (Yılmaz vd., 2022b) ve engel türüne bağlı olabilen özellikleri zaman zaman çalışma ortamını daha karmaşık ve çok boyutlu hale getirebilmektedir (Girgin ve Baysal, 2005). Bu tür bir atmosfer ise özel gereksinimli bireyler ile çalışanlar için stres faktörünü doğurabilmektedir. Stres ile başa çıkma gerekliliği ise çalışan bireyler de iç gerilimi beraberinde getirebilmektedir çünkü bu bir döngüdür. Birey stresten kaçınmak için sürekli olarak çevresini kontrol altında tutmaya çalışacağından bu mücadele bireyin kendisini kaygılı hissetmesine neden olacaktır.

Stres, tıpkı kaygı gibi reaksiyonlara neden olabilmektedir ve kaygı da aslında bireyde stres oluşturan durumların vermiş olduğu üzüntü ve gerginlik halinin görünen yüzünü oluşturduğundan oldukça dikkate alınması gereken bir duygudur (Spielberger, 1972). Kaygı bu anlamda her ne kadar tanımlanması karmaşık bir olgu olarak görülse de kaygıyı tanımlamada öne çıkan en genel algı sıkıntı, huzursuzluk, korku gibi duyguları barındıran bir kavram olmasıdır. Bu sebeple kaygı en genel hatları ile bireye endişe veren, uyarıcı ve olumsuz bir sonuç beklentisi oluşturan duyuşsal bir süreç olarak nitelendirilir (Shechter ve Zeidner, 1990). Öktem (1981) kaygı kavramını, bireylerin kendilerine zarar gelebileceği endişesi ile rahatsızlık, huzursuzluk, gerginlik ve korku hisleri ile karakterize edilmiş olan duygusal bir durum olarak tanımlamaktadır. Bir diğer tanıma göre kaygı, bireyin kendisini bir tehlike altında hissetmesi ile meydana gelen, güçsüz ve yetersiz hissedilen durumlarda ortaya çıkan, bireylerin gerginlik yaşamasına ve korku hissetmesine neden olan bir durumdur (Büyüköztürk, 1997).

Bireyin olumlu ve olumsuz tüm duygularını iyi yönetilebilmesi çalışma ortamında sergilediği performans açısından oldukça önemlidir. Nitekim çalışan bireylerin, en üst düzey verimlilik esasına dayalı olarak duygularını yönetebiliyor olmaları beklenmektedir. Özel gereksinimli bireyler ile çalışma durumu iş doyumunu da etkileyebilmektedir (İlhan, 2012). Bu durum çalışan verimliliğinin yanı sıra duyguların karşı tarafa iletilebilen kavramlar olması nedeni ile etkili iletişim açısından ve çalışma ortamında hedef kitlenin memnuniyeti açısından da oldukça önemlidir (Akın, 2004). Ayrıca bireylerdeki kaygı düzeyinin benlik saygısını da etkileyebildiği belirtilmektedir (Yılmaz vd., 2017). Bu açıdan ele alındığında özel gereksinimli bireyler ile çalışan tüm bireylerin, çalışma kaygı düzeylerinin belirlenmesi hem süreç içerisinde ortaya çıkabilecek olumsuzlukların önlenmesi hem de özel gereksinimli bireylerin en iyi şartlarda hizmet ve eğitim alabilmeleri açısından son derece gereklidir (Karataş, 2016). Doğru iletişim kurabilmek, tepkilerini gözeterik onları anlayabilmek engelli bireylerin gelecekları açısından son derece önemlidir (Fakazlı vd., 2021).

Özel gereksinimli bireyler ile çalışma kaygısı ifadesi oldukça geniş bir kavram olup farklı meslek gruplarındaki bireylerin hedef grubunda özel gereksinime sahip olan bireyler ile çalışma durumlarında yaşayabilecekleri gerginlik, belirsizlik ve endişelerin tümünü kapsamaktadır. Özel

gereksinimli bireyler bazı zamanlarda uygunsuz davranış özellikleri sergileyebilmektedirler. Başta spor eğitmenleri, eğitmenler olmak üzere pek çok farklı meslek grubu için engelli bireyler ile çalışmak yüksek düzeyde çaba sarfetmeyi ve sorumluluk almayı gerektirmektedir (Sural vd., 2018; Yarımkaya vd., 2022). Toplumlarda eğitim, hukuk, sağlık ve insan hakları gibi alanlardaki gelişimler özel gereksinimli bireylerin toplum içindeki yeri etkilenebilmektedir. Dolayısı ile özel gereksinimli bireylerin yaşam kaliteleri de toplumların kültürel faktörlerine bağlı bir şekilde değişiklik gösterebilmektedir (İlhan ve Esentürk, 2014). Nitekim özel gereksinimli bireylerin yaşam kaliteleri toplum nezdinde onlara yönelik tutum ve farkındalık düzeylerinden etkilenebilmektedir (İlhan vd., 2016).

Sharma vd. (2006), özel gereksinimli bireylere yönelik tutum ve kaygı duygularının belirlenmesine yönelik yapmış olduğu araştırma kapsamında farklı bölgelerde görev yapan öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarında farklılık tespit etmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmen adayların özel gereksinimli bireyler ile yapacakları uygulama ve faaliyetleri gerçekleştirebilmeye dair kaygıları olduğunu tespit etmiştir.

Sarı ve Gülsöz (2020) özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerinin çalışma isteklerini incelediği araştırma kapsamında araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğrenciyi eğitememe korkusu yaşadığını tespit etmiştir. Öğretmenlerin yaşadığı bu korkunun sebebinin ise alana yabancı olmak, öğrenciden dönüt alamamak, tecrübe eksikliği ve öğrencinin kapasitesi olduğunu belirtmiştir. Araştırma kapsamında öğretmenlerin öğrencileri eğitememe noktasında korku yaşadıklarını ancak yardım alabilme, denetlenme noktasında kaygılı olmadıkları da tespit edilmiştir. Karasu (2019) kaynaştırma eğitimi çerçevesinde öğretmenlerin tutum ve kaygı durumlarını incelemiş araştırma sonucunda tutum ve kaygı üzerinde hizmet içi eğitim almanın etkili olabildiğini tespit etmiştir. Özcan ve Karaoğlu (2021) ise yapmış olduğu araştırma kapsamında öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik tutum ve kaygılarını incelemiş araştırma sonucunda öğretmenlerin sahip oldukları yeterliliklerin tutum ve kaygı üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu tespit etmiştir.

Bu bilgiler doğrultusunda ilgili alanyazın incelendiğinde özel gereksinimli bireyler ile çalışma kaygısını konu alan sınırlı sayıda araştırmanın yer aldığı (Bayar ve Üstün, 2017; Tokuçcu, 2006) ve mevcut araştırmaların genellikle kaygıyı tek başına ele almaktan ziyade tutum, öz-yeterlik gibi kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri üzerine olduğu (Akbulut, 2020; Karasu, 2019; Özcan ve Karaoğlu, 2021; Sharma vd., 2006; Sharma vd., 2011), özel gereksinimli bireylerin genelini kapsamaktan ziyade tek bir engel türüne yönelik olduğu (Civan vd., 2012; Fırat, 2016; Keskin vd., 2010; Şimşek vd., 2018) özellikle de yalnızca öğretmenlik mesleğine ve ebeveynlere hitap eden (Akbulut, 2020; Avşaroğlu ve Gilik, 2017; Deniz vd., 2009; Filiz, 2021; Gönüldaş, 2017; Karacan-Şimşek vd., 2023; Karasu, 2019; Li vd., 2022; Özben, 2019; Özcan ve Karaoğlu, 2021; Sağın ve Karadaş, 2023;

Sarı ve Gülsöz, 2020; Sharma vd., 2006; Soyer, 2010; Üzen, 2023), araştırmalardan oluştuğu görülmektedir. Gerçekleştirilen araştırmada ise özel gereksinimli bireyler ile çalışma kaygısı durumu tek başına ele alınmıştır. Özel gereksinimli bireyler ile çalışma potansiyeli olan tüm bireyler tarafından kullanılabilir olan bu ölçek aynı zamanda özel gereksinimli bireyler içerisinde de ayırım olmaksızın tüm özel gereksinim türleri ile çalışma durumu olan bireylerin kullanımı için uygundur. Mevcut ölçme aracı alanyazında yer alan diğer araştırmalardan farklı olarak özel gereksinimli bireyler ile çalışan ya da çalışacak olan tüm meslek gruplarına hitap etmektedir.

Mevcut durum, çatı kavram olarak her türlü dezavantajı kapsayan, özel eğitim başta olmak üzere, sosyal hizmet, sağlık, sanat, spor, sosyal, psikolojik, fiziksel, fizyolojik alanlarda çalışan tüm mesleki elemanların, uzmanların ve bu alanlardaki mesleklere aday olanların özel gereksinimli bireylerle çalışma kaygısını ölçme yetkinliğine sahip bir veri toplama aracının geliştirilmesi için çıkış noktası oluşturmuştur. Bu noktada kaygıyı ortaya çıkaran etmenlerin farklı boyutları ile ölçülebilmesi amacıyla bir veri toplama aracının geliştirilmesi oldukça önemlidir. Buradan yola çıkılarak tasarlanan araştırmanın amacı özel gereksinimli bireyler ile çalışma kaygısını ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesidir.

Yöntem

Gerçekleştirilen bu çalışma özel gereksinimli bireyler ile çalışma kaygısını ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması olarak tasarlanmıştır. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup ölçek geliştirme adımlamaları uygulanmıştır. Betimsel tarama modeli ile gerçekleştirilen bu araştırma açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör olmak üzere iki aşamada gerçekleşmiştir. Bu bağlamda araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulundan 28 karar sayılı gerekli izinler alınmıştır.

Araştırma Grubu (Açımlayıcı Faktör Analizi)

Birinci aşamaya 215'i erkek ve 274'ü kadın olmak üzere özel gereksinimli bireyler ile çalışma tecrübesi ve potansiyeli olan toplam 489 birey gönüllü olarak katılmıştır. Erkek katılımcıların yaş ortalaması $X_{\text{yaş}}=29,50\pm10,17$ iken kadın katılımcıların yaş ortalaması ise $X_{\text{yaş}}=27,95\pm8,03$ olarak tespit edilmiştir.

Tablo 1. Ölçek Maddelerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Bilgiler

<i>Maddeler</i>	<i>N</i>	<i>X̄</i>	<i>Ss</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
K1	489	3,09	1,192	-.084	-.916
K2	489	2,58	1,065	.248	-.666
K3	489	2,28	1,099	.600	-.346
K4	489	2,43	1,145	.480	-.644
K5	489	1,49	.813	1,880	3,778
K6	489	2,32	1,009	.610	-.038
K7	489	2,50	1,089	.419	-.581
K8	489	2,57	1,140	.390	-.659

K9	489	2,49	1,098	.383	-.613
K10	489	1,59	.878	1,549	2,050
K11	489	2,23	1,086	.705	-.177
K12	489	1,96	1,008	.978	.497
K13	489	2,58	1,183	.386	-.744
K14	489	1,91	1,028	1,065	.593
K15	489	2,17	1,070	.709	-.205
K16	489	2,39	1,139	.426	-.747
K17	489	2,78	1,188	.207	-.865
K18	489	2,50	1,136	.384	-.746
K19	489	2,41	1,140	.464	-.693
K20	489	2,46	1,161	.403	-.805
K21	489	2,55	1,158	.388	-.702
K22	489	2,51	1,225	.387	-.892

Araştırma Grubu (Doğrulayıcı Faktör Analizi)

İkinci aşamaya özel gereksinimli bireyler ile çalışma tecrübesi ve potansiyeli olan 206'sı erkek ve 230'u kadın olmak üzere toplam 436 birey gönüllü olarak katılmıştır. Erkek katılımcıların yaş ortalaması $X_{yaş}=34,48\pm9,84$ iken kadın katılımcıların yaş ortalaması ise $X_{yaş}=32,04\pm9,45$ olarak tespit edilmiştir.

Ölçeğin Geliştirilmesi

Özel gereksinimli bireyler ile çalışma kaygısını ölçmek amacı ile geliştirilen bu ölçeğin ilk aşamasında alanyazın incelemesi gerçekleştirilmiştir. Alanyazın incelemesinin gerçekleştirilmesinden sonra, alanyazında kaygı durumlarının neler olabileceği, çalışma kaygısının hangi ifadeler ile ölçüleceği ile ilgili yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilmiş olan araştırmalar incelenmiştir. Alanyazından elde edilen bilgiler ışığında araştırmacılar tarafından 40 maddelik bir soru havuzu oluşturulmuştur. Araştırmacılar tarafından oluşturulan madde havuzunun uygunluğunu değerlendirmek ve kapsam geçerliğini sağlamak amacı ile özel eğitim, ölçme ve değerlendirme, Türk dili ve edebiyatı ve psikolojik danışma alanlarında uzman bireylerin görüşlerine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler neticesinde sekiz maddenin benzer ifadeler barındırdığı, altı maddenin muğlak ifade olduğu, dört maddenin ise niteliği ölçmediği tespit edilmiştir. Uzman görüşleri neticesinde tespit edilen bu 18 ifade madde havuzundan çıkartılmıştır. Ölçekte yer alan "Özel gereksinimli bireyler ile çalışırken hata yapacağımı düşünürüm." ifadesi ise uzman görüşleri doğrultusunda "Özel gereksinimli bireyler ile çalışma sürecimde hata yapmaktan endişe duyarım." şeklinde revize edilmiştir. Ölçek formunda yer alan maddelerin düzeltme önerileri göz önünde bulundurularak ilgili özelliği temsil edebilecek şekilde revize edilmesinden sonra ortaya 22 maddelik bir uygulama formu çıkartılmıştır. 22 maddeden oluşan uygulama formu sağlıklı bir şekilde analizlerin gerçekleştirilmesi için iki farklı çalışma grubuna sunulmuştur. Çalışma gruplarından elde edilen veriler ışığında analiz işlemleri gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda nihai yapısı ortaya çıkartılan ölçek "Belirsizlik" alt boyutu (1-6), "Endişe" alt boyutu (7-11) ve "Gerginlik"

alt boyutu (12-16) olmak üzere 3 alt boyut ve 16 maddeden oluşmaktadır. Ortaya çıkan yapıda bireylerin katılma düzeylerini belirleme amacı ile Likert tipi beşli derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Toplam puan üzerinden değerlendirilen ölçekten elde edilen puan arttıkça bireylerin kaygısının arttığı anlaşılmaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin sağlıklı bir şekilde analiz edilebilmesi için veri setinde yer alan eksik, hatalı ya da uç veriler veri setinden çıkartılmıştır. İlk aşamaya 502 birey katılım sağlamış bulunmaktadır. Gerçekleştirilen kayıp ve uç veri analizleri neticesinde 13 bireyin verisi çalışma kapsamından çıkartılmıştır. İkinci aşamada ise 442 birey katılım sağlamıştır. Gerçekleştirilen kayıp ve uç veri analizleri neticesinde araştırmaya katılan altı bireyden elde edilen veriler araştırma kapsamından çıkartılmış ve kalan 436 birey üzerinden analiz gerçekleştirilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi için uygun hale getirilen veri seti analizlere tabi tutulmuştur. AFA uygulamak için Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Barlett küresellik testi sonuçları incelenmiştir. Verilerin dağılımlarını belirlemek amacı ile basıklık ve çarpıklık değerleri dikkate alınmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde AFA ve DFA için iki farklı çalışma grubundan veri elde edilmiştir. Elde edilen veri setinde yer alan maddelerin birbiri ile ilişkili olmadığı varsayılarak veri setine yatay döndürme tekniklerinden Varimax tekniği uygulanmıştır. AFA testi sonucunda elde edilen teorik yapının doğruluğunun test edilebilmesi için DFA kullanılmıştır. AFA ve DFA için SPSS ve AMOS paket programlarından faydalanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğinin test edilebilmesi için Cronbach alpha değerlerine ilaveten madde toplam test korelasyonları da incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma sınırları içerisinde araştırmacılar tarafından geliştirilen Özel Gereksinimli Bireyler ile Çalışma Kaygısı Ölçeği ve katılımcı bireyler hakkında daha detaylı bilgi elde edebilmek amacı ile “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Gerçekleştirilen bu araştırma iki aşamalı olarak planlanmıştır. Birinci aşamada faktör yapısının belirlenmesi amacı ile açımlayıcı faktör analizi ve her maddenin ayırt ediciliğine kanıt sağlamak için madde toplam test değerleri incelenmiştir. Ayrıca ortaya konulan yapı doğrultusunda ölçek geneli ve alt boyutlar için Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Bu bağlamda 489 birey üzerinden analizler gerçekleştirilmiş bulunmaktadır. Araştırmada ikinci aşamada ise yapısı ortaya konulan ölçeği doğrulamak adına doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Bu aşamada ise 436 birey üzerinden analiz gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Aşama 1

Bu bölümde gerçekleştirilen analizler sonrasında ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin değerler sunulmuştur.

Ölçeğin Yapı Geçerliği (Açımlayıcı Faktör Analizi)

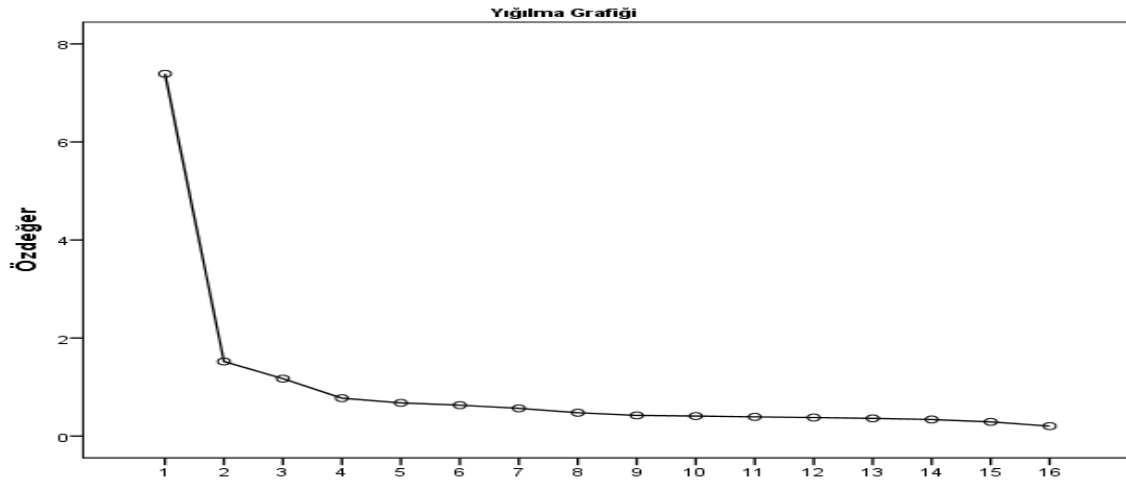
Bu bölümde ölçeğin yapısını ortaya koymak adına yapılan AFA analizine yer verilmiştir. Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett küresellik testiyle verilerin uygunluğu belirlenmiştir. Bu analiz neticesinde madde toplam test korelasyonları incelenmiş ve ölçek geneli ile alt boyutlar için Cronbach alpha iç tutarlık katsayıları sunulmuştur. Bu doğrultuda ilk olarak gerçekleştirilen AFA analizine ilişkin değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Ölçeğe İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi, Madde Toplam Test Korelasyonları ve KMO Testi Sonuçları

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Madde Toplam Test Korelasyonları	Açıklanan Varyans %	Açıklanan Toplam Varyans %	KMO
K18	.776			.732	24,934	63,024	KMO=.936; $\chi^2=4068,309$; $sd=120$; $p=.000^*$
K16	.773			.648			
K19	.751			.752			
K17	.729			.559			
K20	.697			.743			
K22	.679			.711			
K2		.776		.624	19,366		
K7		.681		.653			
K6		.679		.678			
K1		.652		.486			
K3		.644		.548			
K10			.811	.556	18,727		
K14			.762	.569			
K5			.728	.415			
K12			.606	.646			
K11			.548	.603			

Tablo 2’de açımlayıcı faktör analiz sonuçlarının yer aldığı görülmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen bu analizde faktör yükleri için kestirme değer .30 olarak alınmıştır. Binişik ve iki faktöre .10’dan az farkla yük verdiği anlaşılan maddeler 4, 8, 9, 13, 15 ve 21. maddelerinden oluşmakla birlikte bu maddeler ise analizden çıkartılmıştır. Bu kapsamda ölçeğin üç boyuttan oluştuğu görülmektedir. Belirsizlik olarak adlandırılan birinci alt boyutun faktör yük değerlerinin .67 ile .77 arasında olduğu ve varyansın %24,934’ünü açıkladığı görülmektedir. Endişe olarak adlandırılan ikinci alt boyutun faktör yük değerlerinin ise .64 ile .77 arasında olduğu ve varyansın %19,366’sını açıkladığı görülmektedir. Son olarak Gerginlik olarak adlandırılan üçüncü alt boyutun faktör yük değerlerinin .54 ile .81 arasında olduğu ve varyansın %18,727’sini açıkladığı görülmektedir. Ölçek geneli için açıklanan toplam varyansın ise 63,024 olduğu görülmektedir. Ayrıca AFA analizinde yararlanılan yığılma

grafiği Şekil 1’de sunulmuştur. Bununla birlikte ölçek maddelerine ilişkin madde toplam test korelasyonları incelendiğinde değerlerin .415 ile .752 arasında olduğu görülmektedir. İlgili alanyazında madde-toplam test korelasyon değerlerinin .30’un üzerinde olması (Nunnally ve Bernstein, 1994) gerektiği ifade edilmektedir. Daha sonra ölçeğe ilişkin hesaplanan Cronbach alpha (α) iç tutarlık katsayısı değerleri de Tablo 3’te sunulmuştur.

Şekil 1. AFA sonucu yığılma grafiği (scree plot)

Ölçeğin Güvenirliği

Analizler gerçekleştirilmesinin sonrasında ortaya çıkan üç alt boyut için Cronbach alpha güvenirlilik katsayıları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin İç Tutarlılık Katsayıları

Alt Boyutlar	Cronbach Alpha (α)
Belirsizlik	.90
Endişe	.81
Gerginlik	.82
Ölçek Geneli	.92

Tablo 3’te Cronbach alpha iç tutarlık katsayılarının .81 ile .92 arasında olduğu görülmektedir. İlgili alanyazında öngörülen güvenirlilik düzeyinin .70 olduğu ifade edilmiştir (Tezbaşaran, 1996). Bu durumda iç tutarlılık katsayılarının yüksek olduğu görülmektedir. Bu aşamadan sonra bulunan yapının doğrulanması adına ikinci aşamaya geçilmiş ve sonuçlar ilerleyen bölümde sunulmuştur.

Aşama 2

İkinci aşamada yapısı ve güvenirliliği ortaya konulan ölçeğin farklı örneklem grubunda doğrulama çalışması yapılmıştır. Uygulanan DFA analizine ilişkin değerler sunulmuştur. Ayrıca bu analiz neticesinde ölçeğin yakınsak ve ıraksak geçerliği kanıtı için AVE ve CR değerleri de hesaplanmıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

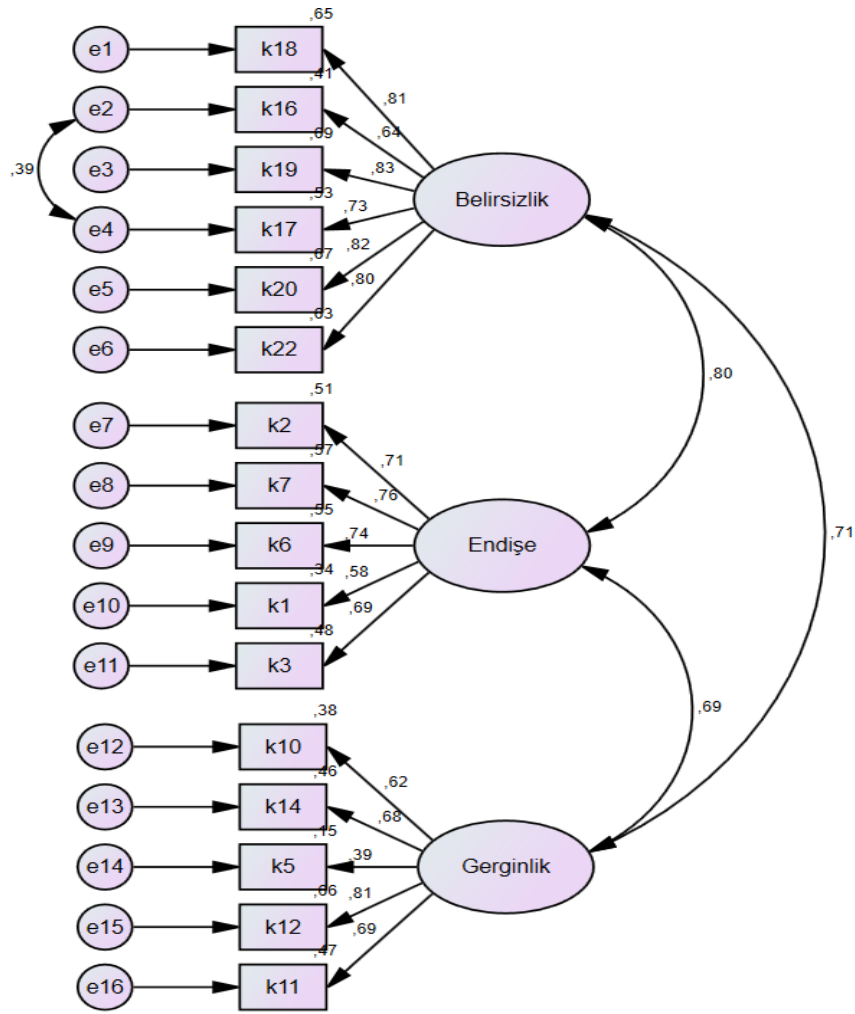
Tablo 4. Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Uyum İndeks ve Yapı Güvenirliği Değerleri

Uyum İndeks Değerleri								Yapı Güvenirliği		
χ^2	df	p	χ^2/df	RMSEA	SRMR	CFI	GFI	Alt Boyutlar	AVE	CR
340,149	100	0,00	3,40	0,074	0,049	0,93	0,91	Belirsizlik	.60	.90
								Endişe	.49	.82
								Gerginlik	.43	.78

Tablo 4'te ilk olarak kuramsal yapı neticesinde aynı alt boyut altında toplanan e2 ve e4 maddeleri arasında önerilen modifikasyonlar yapılmıştır. Bu doğrultuda uyum değerleri incelendiğinde χ^2/df değerinin 3,40 olduğu tespit edilmiştir. Alanyazında ilgili değer 5'in altında olması gerektiği ifade edilmektedir (Hu ve Bentler, 1999). RMSEA değeri incelendiğinde 0,074, SRMR değeri incelendiğinde ise 0,049 olarak hesaplanmıştır. Kline (2015) bu değerlerin 0,08'in altında modelin iyi düzeyde bir uyum gösterdiğini ifade etmektedir. Son olarak CFI değeri 0,93, GFI değeri ise 0,91 olarak tespit edilmiştir. İlgili alanyazında 0,90 ve üzeri değerlerin iyi uyum düzeyini ifade ettiği belirtilmektedir (Byrne, 2010; Kline, 2015; Thompson, 2004).

Yakınsak geçerlik kanıtı için uygulanan doğrulayıcı faktör analizinde elde edilen standardize faktör yüklerinden yola çıkarak hesaplanan Belirsizlik alt boyutu için AVE değeri .60, CR değeri ise .90 olarak tespit edilmiştir. Endişe alt boyutu için hesaplanan değerler incelendiğinde AVE değeri .49, CR değeri ise .82 olduğu görülmektedir. Son olarak Gerginlik alt boyutuna ilişkin değerler incelendiğinde AVE değeri .43 ve CR değeri ise .78 olarak tespit edilmiştir. Hair vd. (1998), bu değerlerin AVE değerinin .50'nin üzerinde ve CR değerinin ise .70'in üzerinde olması gerektiğini belirtmektedir. Araştırma kapsamında Endişe ve Gerginlik alt boyutunda AVE değerlerinin 50'nin altında olduğu görülmektedir. Fornell ve Lacker (1981), alt boyutlara ilişkin CR değerinin .70'in üzerinde olmasıyla birlikte .50 AVE değerinin kabul edilebilir olduğunu ifade etmektedir. Bu kapsamda araştırmada elde edilen değerlerin alanyazın bağlamında koşulları sağladığı ifade edilebilir. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar doğrultusunda 16 maddelik ölçeğin yapısının doğrulandığı ve DFA analizi sonucu elde edilen modelin iyi uyum gösterdiği ifade edilebilir. DFA analizine ilişkin path diyagramı Şekil 2'de sunulmuştur.

Path diagramı incelendiğinde modelde "Belirsizlik, Endişe ve Gerginlik" olmak üzere üç farklı faktörün yer aldığı görülmektedir. Faktörler arasındaki korelasyon incelendiğinde Belirsizlik ve Endişe arasında .80, Belirsizlik ve Gerginlik arasında .71, Endişe ve Gerginlik arasında ise .69 olduğu görülmektedir. Bu durumda faktörlerin birbirleri ile ilişkili olduğu ancak farklı alt boyutlar olarak ele alınabileceği görülmektedir. Modelin uyum indeks değerleri (RMSEA, SRMR, CFI, GFI) de göz önünde bulundurulduğunda kaygıyı; Belirsizlik, Endişe ve Gerginlik alt boyutlarıyla açıklayan anlamlı bir ölçeğin ortaya çıktığı görülmektedir.

Şekil 2. Path diyagramı

Sonuç

Bireylerin, özel gereksinimli bireyler ile çalışma kaygılarını belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmesi amacı ile gerçekleştirilen bu araştırmada sonuç olarak Özel Gereksinimli Bireyler ile Çalışma Kaygısı Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Geliştirilen ölçek bireylerin belirsizlik, endişe ve gerginlik ile ilgili kaygı durumlarını değerlendirmeye imkân sağlamaktadır. Bu bağlamda özel gereksinimli bireyler ile çalışma durumu olan bütün bireylerin geliştirilen ölçekten faydalanabilmesi mümkündür.

Ölçeğin geliştirilme sürecinde araştırmacılar tarafından oluşturulan madde havuzu kapsam geçerliliğinin kanıtlanması amacı ile uzman görüşlerine sunulduktan sonra 22 maddelik bir uygulama formu ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan uygulama formunun yapı geçerliliğinin kanıtlanması için iyi ayrı çalışma grubundan elde edilen veriler ışığında AFA ve DFA uygulanmıştır. AFA ve DFA'nın uygulanabilmesi için öncelikle KMO ve Barlett küresellik testi uygulanmıştır. KMO değerinin .936 olduğu görülmektedir. Tavşancıl (2005) bu değer .90'ın üzerinde olması örneklem büyüklüğü için mükemmelliği ifade etmektedir. Barlett küresellik testi sonuçlarının ise anlamlı düzeyde olduğu

görülmektedir ($\chi^2=4068,309$; $sd=120$; $p=.000$). Uygulanan AFA sonucunda 22 maddelik uygulama formundan binişik maddeler ve madde yük değerleri 10'un altında olan altı madde uygulama formundan çıkarılmıştır. Elde edilen 16 maddelik yapı farklı bir çalışma grubundan toplanan veriler ışığında doğrulayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Buradan yola çıkarak "Belirsizlik, Endişe ve Gerginlik" alt boyutlarından oluşan 16 maddelik yapının doğrulandığı ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu üç faktörlü yapının toplam varyantın %63,024'ünü açıkladığı görülmektedir. Hair vd. (1998), sosyal bilimler alanı için bu oranın %60 olması gerektiğini vurgulamaktadır. DFA'dan elde edilen uyum indeks değerleri incelendiğinde 3 alt boyut ve 16 maddeden oluşan yapının uyum indeks değerlerinin iyi seviyede ve uyumlu olduğu tespit edilmiştir. χ^2/df değerinin 3,40 olduğu hesaplanmıştır. Alanyazın incelendiğinde bu değer (χ^2/df) 5'in altında olması gerektiği ifade edilmektedir (Hu ve Bentler, 1999). RMSEA değerinin 0,074 olduğu, SRMR değerinin 0,049 olduğu, CFI değerinin 0,93, GFI değerinin ise 0,91 olduğu tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde bu değerlerin kabul edilebilir ve iyi uyum düzeyinde oldukları görülmektedir (Byrne, 2010; Çelik ve Yılmaz, 2013; Kline, 2015; Schumacker ve Lomax, 2016; Thompson, 2004). Yakınsak geçerliliğe kanıt amacı ile gerçekleştirilen analiz sonucunda elde edilen AVE ve CR değerlerinin Belirsizlik, Endişe ve Gerginlik alt boyutları için sırası ile 60, 90, 49, 82, 43, 78 olduğu görülmüştür. Alanyazından elde edilen bilgiler ışığında bulunan değerlerin koşulları sağladığı görülmektedir (Fornell ve Lacker, 1981). Alanyazın incelendiğinde kaygı ile ilgili oldukça fazla sayıda ölçek olduğu görülmektedir. Mevcut ölçekler farklı kaygı durumlarını ölçmektedir (Çakmak, 2018; Gündüz ve Yılmaz, 2016; Malakcıoğlu, 2022; Sübaşı, 2003; Varol, 2014). Alanyazında kaygı ile ilgili yüzlerce ölçek olduğu görülmektedir. Ancak mevcut ölçek diğer ölçeklerden farklı olarak özel gereksinimli bireyler ile çalışan ya da çalışacak olan bireylerin çalışma kaygılarına odaklanmaktadır.

Hedef grubunda özel gereksinimli bireylerin olduğu pek çok meslek grubu mevcuttur. Günümüze özel eğitim başta olmak üzere, sosyal hizmet, sağlık, rehabilitasyon, sanat, spor, sosyal, psikolojik, fiziksel, fizyolojik alanlarda çalışan tüm bireylerin ve bu alanlardaki mesleklere aday olanların özel gereksinimli bireylerle çalışma durumu yada çalışma potansiyellerine bağlı olarak çeşitli belirsizlikler, endişeler ve gerginliklerin bir bileşkesi olarak farklı düzeylerde kaygı yaşayabilecekleri üzerine temellendirilen bu veri toplama aracının ilgili özelliği betimle gücüne sahip olduğu söylenebilir. Bu bağlamda özel gereksinimli bireyler ile çalışma potansiyeli bulunan bütün bireylerin geliştirilen veri toplama aracının hedef grubunda yer alması mümkündür.

Kaynaklar

Akbulut, E. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik algıları ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Akçay, C. & Çoruk, A. (2012). Çalışma yaşamında duygular ve yönetimi: Kavramsal bir inceleme. *Eğitimde Politika Analizi*, 1(1), 3-25. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/epa/issue/48307/611606> sayfasından erişilmiştir.
- Akın, M. (2004). *İşletmelerde duygusal zekânın üst kademe yönetimciler ile astlar arasındaki çatışmalar üzerindeki etkileri*. (Doktora Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Avşaroğlu, S. & Gilik, A. (2017). Özel gereksinimli çocuğa sahip anne-babaların kaygı durumlarına göre umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1022-1035.
- Bayar, M. & Üstün, A. (2017). İlkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin duygu, tutum ve kaygılarının değerlendirilmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(14), 73-88.
- Büyüköztürk, Ş. (1997). Araştırmaya yönelik kaygı ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 12(12), 453-464.
- Byrne B. M. (2010). *Testing for the factorial validity of a theoretical construct. Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. Routledge.
- Çakmak, V. (2018). *İletişim kaygısı ve sosyal medya*. Eğitim.
- Civan, A., Özdemir, İ., Taş, İ., & Çelik, A. (2012). Bedensel engelli ve engelli olmayan tenis sporcularının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 83-87.
- Çelik, E. H. & Yılmaz, V. (2013). *LISREL 9.1 ile yapısal eşitlik modellemesi, temel kavramlar-uygulamalar-programlama*. Anı.
- Çil, H., Yılmaz, B. H., & İlhan, E. L. (2023). Bedensel engelli sporcu perspektifinden: sporda özel gereksinimli bireyler. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21[100. Yıl Özel Sayısı], 141-152. <https://doi.org/10.33689/Spormetre.1316435>
- Çokluk, Ö. (1999). *Zihinsel ve isitme engelliler okulunda görev yapan yönetici ve öğretmenlerde tükenmişliğin kestirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demir, E. (2021). Duygular ve duygu durumlarının örgütsel davranış alanında kullanımı. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(11), 180-195.
- Deniz, M. E., Dilmaç, B., & Arıcak, O. T. (2009). Engelli çocuğa sahip olan ebeveynlerin durumluk-sürekli kaygı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 953-968.
- Erkuş, A. & Günlü, E. (2008). Duygusal zekânın dönüşümcü liderlik üzerine etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi, İşletme Fakültesi Dergisi*, 9(2), 187-209.

- Fakazlı, A. E., İlhan, L., & Yarayan, Y. E. (2021). Engelli bireyler ile çalışma değişkeni bakımından spor eğitmenlerinde empatik eğilim. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(2), 235-246.
- Fırat, S. (2016). Otistik çocukların anne-babalarının depresyon ve kaygı düzeyleri. *Cukurova Medical Journal*, 41(3), 539-547.
- Filiz, İ. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik yeterlilikleri ile kaynaştırma eğitimi ile ilgili duygu tutum ve kaygıları arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Girgin, G. & Baysal, A. (2005). Tükenmişlik sendromuna bir örnek: zihinsel engelli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4(4), 172-187.
- Gönüldaş, H. (2017). *Özel eğitim öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ile kaygı ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gündüz, H. Ç. & Yılmaz, F. N. (2016). Lise öğrencilerinin kariyer kaygılarını belirlemeye yönelik ölçek geliştirme çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 1008-1022.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis* (5. b.). Prentice Hall.
- Hu, L. & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- İkizoğlu, M. (2005). Özürlü, özürlü ailesi ve toplum ilişkisi. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*(1), 47-60.
- İlhan, E. L. (2008). Zihinsel engelli çocuklar için beden eğitimi ve sporun genel gelişim süreçleri açısından önemi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 33(350), 2-17.
- İlhan, E. L. (2012). Levels of job satisfaction of coaches providing education to mentally retarded children in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 7(23), 502-508.
- İlhan, E. L. & Esentürk, O. K. (2014). Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Ölçeği (ZEBSEYFÖ) geliştirme çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 19-36.
- İlhan, E. L., Esentürk, O. K., & Yarımkaya, E. (2016). Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği (ZEBSEYTÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1141-1160.
- İlhan, E. L., Yarımkaya, E., & Yılmaz, S. H. (2022). Kapsayıcı eğitim. E. L. İlhan (Ed.), *Farklı boyutları ile öğretmenlik içinde* (s. 69-85). Nobel Akademi.

- Kapıdaş, Z. T. (2022). *Özel gereksinimli çocuğu olan ve olmayan ebeveynlerin çatışma çözme stilleri ve bilişsel duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karacan-Şimşek, Ç., Demir, Ö., & Şahin-Yılmaz, N. (2023). Engelli çocuklara sahip olan ailelerdeki kaygı düzeyi: Derleme. *Sağlık ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 85-94.
- Karasu, T. (2019). DKAB öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi yeterlilikleri ile duygu, tutum ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Bilimname*, 38(2), 501-522.
- Karataş, R. (2016). *Özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve başa çıkma stratejilerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, M. A. & Varol, K. (2004). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin durumluk-sürekli kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri (Samsun örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(17), 31-63.
- Keskin, G., Bilge, A., Engin, E., & Dülgerler, Ş. (2010). Zihinsel engelli çocuğu olan anne-babaların kaygı, anne-baba tutumları ve başa çıkma stratejileri açısından değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(1), 30-37.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford.
- Langelier, C. A. (2006). *Duygu yönetimi beceri çalışma kitabı* (M. Bilgin & R. Çeçen, Çev.). Pegem.
- Li, Q., Wang, L., Qi, J., & Li, C. (2022). Pre-service physical education teacher concerns about teaching students with disabilities: Instrument modification and validation. *International Journal of Disability, Development and Education*, 69(3), 791-806.
- Malakcioğlu, C. (2022). Anksiyete Değerlendirme Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği: Yeni bir üç boyutlu bakış açısı. *Medeniyet Tıp Dergisi*, 37(2), 165-172. <https://doi.org/10.4274/MMJ.galenos.2022.75318>
- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. (1994). *Psychometric theory*. McGraw-Hill.
- Öktem, Ö. (1981). *Anksiyetenin öğrenme ve hafızaya etkisi*. Güryay.
- Özcan, İ. & Karaoğlu, İ. B. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik duyguları, tutumları, kaygıları ile öğretmen yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(4), 1366-1385.
- Özben, A. (2019). *Öğretmen adaylarının matematik öğretimine yönelik öz yeterlilik algı düzeyleri ve matematik öğretimine yönelik kaygı düzeyleri ile mesleki inançları arasındaki ilişkiler*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Rafaeli, A. & Worline, M. (2001). Individual emotion in work organization. *Social Science Information*, 40(1), 95-123.
- Sarı, H. & Gülsöz, T. (2020). Özel eğitim uygulama okulunda görevlendirme yoluyla çalışan öğretmenlerin çalışma isteklerinin incelenmesi. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 194-201. <https://doi.org/10.47770/ukmead.839411>
- Sağın, A. E. & Karadaş, C. (2023). Beden eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin yeterliklerinin kaynaştırmaya yönelik duygu, tutum ve kaygılarını yordayıcılığı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 489-507.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G. (2016). *A beginner's guide to structural equation modeling* (4. b.). Routledge.
- Sharma, U., Forlin, C., Loreman, T., & Earle, C. (2006). Pre-service teachers' attitudes, concerns and sentiments about inclusive education: An international comparison of novice pre-service teachers. *International Journal of Special Education*, 21(2), 80-93.
- Sharma, U., Loreman, T., & Forlin, C. (2011). Measuring teacher efficacy to implement inclusive practices. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 12, 1-10.
- Shechter, M. & Zeidner, M. (1990). Anxiety: Towards a decision-theoretic perspective. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 43(1), 15-28.
- Spielberger, C. D. (1972). Anxiety as an emotional state. C. D. Spielberger (Ed.), *Anxiety: Current trends in theory and research* (c. 1) içinde (s. 23-49). Academic. <http://dx.doi.org/10.1016/B978-0-12-657401-2.50009-5>
- Soyer, U. (2010). Özel eğitim öğretmen adaylarının öz duyarlık ve sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sural, V., İlhan, E. L., & Esentürk, O. K. (2018). Özel sporcularla çalışan antrenörlerin iş doyum düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 126-137.
- Sübaşı, G. (2003). Etkileşim Kaygısı Ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(19), 35-40.
- Şimşek, A., Salman, U., Ekici, E., & Kuşman, B. (2018). İşitme engelli bireylerin sürekli kaygı düzeyi ile durum kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Tıp Dergisi*, 4(4), 173-178.
- Takı-Kapıdaş, Z. (2022). Özel gereksinimli çocuğu olan ve olmayan ebeveynlerin çatışma çözme stilleri ve bilişsel duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel.

- Taylan, B. & Bakkaloğlu, H. (2022). Özel eğitimin kavramsal temelleri, ilkeleri ve tarihsel gelişimi. E. L. İlhan, E. Yarımkaaya, & O. K. Esentürk (Ed.), *Özel gereksinimli bireyler için uyarlanmış beden eğitimi ve spor içinde* (s. 17-34). Pegem Akademi.
- Tektaş, N. (2014). Üniversite mezunlarının kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31(1), 243-253.
- Tezbaşaran, A. (1996). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu*. Türk Psikologlar Derneği.
- Thompson, B. (2004). *Exploratory and confirmatory factor analysis: Understanding concepts and applications*. American Psychological Association.
- Tokuçcu, T. (2006). *Özel eğitim merkezleri ile çocuk yuvalarında çalışan çocuk eğitimcilerinin anksiyete düzeyleri açısından karşılaştırılması ve anksiyete düzeylerini etkileyen faktörlerin tespiti*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Üzen, G. (2023). *Özel gereksinimli bireye sahip annelere uygulanan egzersiz aktivitelerinin kaygı ve umutsuzluk düzeylerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Varol, Y. K. (2014). Beden Eğitimi Sürekli Kaygı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 221-235.
- Yarımkaaya, E., İlhan, E. L., & Uzunçayır, D. (2022). Uyarlanmış beden eğitimi ve spor. E. L. İlhan, E. Yarımkaaya, & O. K. Esentürk (Ed.), *Özel gereksinimli bireyler için uyarlanmış beden eğitimi ve spor içinde* (s. 93-143). Pegem Akademi.
- Yılmaz, S. H., Yarımkaaya, E., & İlhan, E. L. (2022a). Fiziksel yetersizliği/süreğen hastalığı olan bireylerde uyarlanmış beden eğitimi ve spor. E. L. İlhan, E. Yarımkaaya, & O. K. Esentürk (Ed.), *Özel gereksinimli bireyler için uyarlanmış beden eğitimi ve spor içinde* (s. 191-218). Pegem Akademi.
- Yılmaz, S. H., Yarımkaaya, E., & İlhan, E. L. (2022b). İşitme yetersizliği olan bireylerde uyarlanmış beden eğitimi ve spor. E. L. İlhan, E. Yarımkaaya, & O. K. Esentürk (Ed.), *Özel gereksinimli bireyler için uyarlanmış beden eğitimi ve spor içinde* (s. 283-299). Pegem Akademi.
- Yılmaz, A., Esenturk, O. K., Ulas, M., & İlhan, E. L. (2017). Are the social anxieties of the student-athletes, the determinants of their self-esteem? *Ovidius University Annals, Series Physical Education & Sport/Science, Movement & Health*, 17(2), 552-558. <http://proxy1.ncu.edu/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=126246957&site=eds-live> sayfasından erişilmiştir.

Extended Summary

Working with individuals with special needs requires knowledge, skills and dedication. It is usually more difficult to work with individuals with normal development. When working with individuals with special needs, it is necessary to be constantly careful and monitor them. Individuals' health conditions, developmental characteristics, interests and needs must be carefully monitored. The basic philosophy of working with these individuals is to provide personalized support for the types of needs of individuals with special needs. For this reason, it can be more challenging compared to other work environments. This positive attitude is especially important for individuals with physical disabilities / chronic diseases since it is known that individuals with physical disabilities / chronic diseases sometimes face problems such as seeing themselves as inadequate, low self-perception, lack of motivation and not being able to reveal their existing potential due to their special needs. In this direction, it can be predicted that emotional management can be difficult, especially in work environments where disadvantaged individuals are present. It is assumed that one of the situations that will be difficult to manage when working with individuals with special needs is anxiety. When these situations are taken into consideration, situations such as uncertainty, anxiety, tension and worry can arise in individuals who work with individuals with special needs or who have the potential to work. Anxiety towards working with individuals with special needs is a comprehensive expression of the tension, uncertainty and concerns that individuals from different professional groups may experience while working with individuals with special needs. In this study, a new measurement tool was created to measure the anxiety of working with individuals with special needs. Quantitative research methods were used in this study, which aimed to measure the anxiety of working with individuals with special needs. In the research, which was conducted in two stages, 215 male and 274 female participants were included in the first stage, while 206 male and 230 female participants were included in the second stage. Within the framework of this research in which the scale development steps were applied, a literature review was first conducted. After the literature review, domestic and international studies expressing anxiety states and types of anxiety were examined in detail. In this research, which was designed as a scale development study, exploratory factor analysis was used to reveal the factor structure of the scale, and confirmatory factor analysis was used to confirm the accuracy of the revealed factors. According to the results of the exploratory factor analysis conducted in the first stage, 6 items were removed from the analysis because they loaded on more than one factor from the scale structure consisting of 22 items. In this case, a structure consisting of 3 factors and 16 items consisting of uncertainty, anxiety and tension factors emerged. According to the results of the exploratory factor analysis, item total test values were calculated for the evidence of discrimination of each item. When the values obtained were examined, it was determined

that the lowest item total test value was .41 and the highest value was .75. In addition to this situation, Cronbach Alpha internal consistency coefficients were calculated separately for the overall scale and sub-dimensions as a result of the structure presented. It was determined that the Cronbach alpha value calculated for the uncertainty sub-dimension of the scale consisting of 3 factors was .90, the value calculated for the anxiety sub-dimension was .81, the value calculated for the tension sub-dimension was .82 and the value calculated for the entire scale was .92. In the second stage of the research, confirmatory factor analysis was applied in order to provide evidence for the accuracy of the scale whose structure was revealed. In addition to these analyses, the fit index values of the scale were also examined. During the analyses, modification processes of the suggestions were carried out between items e2 and e4 under the same sub-dimensions. It was observed that the values obtained at this stage, where the fit index values were examined, were among the values suggested by the literature. The analysis results confirmed that the scale has a 16-item structure consisting of uncertainty, anxiety and tension sub-dimensions. As a result of this research conducted with the aim of developing a measurement tool to measure the level of work anxiety with individuals with special needs, it was concluded that the measurement tool that emerged as a result of the analyses was valid and reliable. The resulting "Scale of Work Anxiety with Individuals with Special Needs" can be used as an effective measurement tool in evaluating individuals' anxiety states such as uncertainty, worry and tension. In the light of the information obtained from the literature, it is seen that the values found meet the conditions. It is thought that this data collection tool, which was created on the situations of experiencing anxiety at different levels as a combination of various uncertainties, worries and tensions, has the power to describe the relevant feature. In this context, it is possible for all individuals who have the potential to work with individuals with special needs to be in the target group of the developed data collection tool. It is known that in today's world, there are many occupational groups that target individuals with special needs. Today, it is thought that all individuals working in similar fields, especially in special education, social services, health, rehabilitation, art, sports, social, psychological, physical, physiological fields, and additionally candidates for professions in these fields, may experience anxiety, which is a combination of various uncertainties, concerns, and tensions depending on their working status or working potential with individuals with special needs. Based on this situation, it can be assumed that this measurement tool, which was created, has the power to describe the relevant feature as a result of the results obtained from the research findings. In this context, it will be possible for all individuals working with individuals with special needs and who have the potential to work to be included in the target group of this newly developed measurement tool.

Ekler

Ek 1. Özel Gereksinimli Bireyler ile Çalışma Kaygısı Ölçeği

BOYUTLAR	MADDELER	ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLER İLE ÇALIŞMA KAYGISI ÖLÇEĞİ (ÖBÇKÖ)					
		1= Kesinlikle Katılmıyorum	2= Katılmıyorum	3= Kararsızım	4= Katılıyorum	5= Kesinlikle Katılıyorum	
Belirsizlik	M1	Özel gereksinimli bireyler ile çalışırken hedefe ulaşamayacağımı düşünmek beni endişelendirir.	1	2	3	4	5
	M2	Özel gereksinimli bireyler ile çalışırken aileleri ile anlaşamamaktan çekinirim.					
	M3	Özel gereksinimli bireyler ile çalışırken başarısız olacağımı düşünmek beni endişelendirir.					
	M4	Özel gereksinimli bireyler ile çalışırken gerekli desteği alamamaktan korkarım.					
	M5	Özel gereksinimli bireyleri yeterince motive edememekten korkarım					
	M6	Özel gereksinimli bireyler ile çalışırken bildiklerimi aktaramamaktan korkarım					
Endişe	M7	Özel gereksinimli bireyler ile iletişim kurabilme noktasında kuşkularım vardır.					
	M8	Özel gereksinimli bireyler ile çalışma yeterliliğim konusunda kuşkularım vardır.					
	M9	Özel gereksinimli bireylerle çalışırken disiplini sağlamada zorlanacağımı düşünürüm.					
	M10	Özel gereksinimli bireyler ile çalışma sürecimde hata yapmaktan endişe duyarım.					
Gerginlik	M11	Özel gereksinimli bireyler ile çalışırken karşılaştığım zorluklar ile baş edemeyeceğimi düşünüyorum.					
	M12	Özel gereksinimli bireyler ile bir arada olmak beni ürkütür.					
	M13	Özel gereksinimli bireyler ile çalışmanın iş doyumumu düşüreceğinden endişe duyarım.					
	M14	Özel gereksinimli bireylerle çalışırken farklı alanlardaki uzmanlar ile iş birliği yapmaktan çekinirim.					
	M15	Özel gereksinimli bireyler ile çalışırken kendimi baskı altında hissederim.					
	M16	Özel gereksinimli bireyler ile bir arada olmak beni duygusal olarak yıpratır.					

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulunun 10.01.2024 tarih ve 28 karar sayılı onayı ile yürütülmüştür.